

СІЛЬСЬКЕ НАСЕЛЕННЯ ХАРКІВСЬКОЇ ОКРУГИ: ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПЕРЕПИСУ НАСЕЛЕННЯ 1926 РОКУ

Скляр В.М.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Проведення етнодемографічних досліджень, у тому числі змін чисельності сільського населення Харківщини, має важливе значення у сучасній історичній науці. Головним джерелом є матеріали переписів населення, зокрема збірник статистичних матеріалів «Залюднені пункти Харківської округи» за переписом населення 1926 року [1]. Аналіз цих матеріалів надає можливість встановити не лише загальну чисельність та етнічний склад сільського населення округи, але й чисельність населення кожного сільського населеного пункту та етнічний склад населення кожної сільської ради.

Чисельність сільського населення Харківської округи у 1926 році становила 1 028 827 осіб. Рівень частки сільського населення серед загальної чисельності населення Харківщини (1 601 422 особи) досягав 64,24%. Тобто, фактично 2 із 3-х мешканців округи зосереджувалися у сільській місцевості. Сільське населення мешкало у 411-ти сільських радах 27-ми районів, які об'єднували 2 527 населених пунктів (204 443 домогосподарства). Середня чисельність населення 1-єї сільської ради становила 2 509 осіб (499 домогосподарств). Середня чисельність 1-го сільського населеного пункту досягала 408 осіб (81 домогосподарство). Середня чисельність 1-го сільського домогосподарства виявилася досить значною і складала 5 осіб.

Рівень частки українців в етнічному складі сільського населення Харківської округи досягав 81,73% (840 867 осіб із 1 028 927 осіб). Тобто, 4 із 5-ти сільських мешканців Харківщини належали до українців. Помітним був рівень частки росіян серед сільського населення округи і складав 17,80% (183 090 осіб), переважно за рахунок Чугуївського, Велико-Писарівського, Олексіївського, Старовірівського, та Кириківського районів. В інших 22-х районах Харківщини територіальне представництво російської етнічної меншини було мінімальним. Рівень частки кожної із 7-ми інших етнічних меншин серед усього населення округи був мінімальним і складав від 0,005% до 0,11%: євреїв – 0,11% (1 146 осіб), німців – 0,08% (859 осіб), білорусів – 0,05% (519 осіб), татар – 0,02% (177 осіб), латвійців – 0,01% (124 особи), а найменше вірменів – 0,005% (52 особи). Тобто, етнічні меншини мали дисперсний тип розселення у сільській місцевості округи.

Переважна більшість українців Харківщини, і як наслідок цього і всього населення округи виявилися сільськими мешканцями. У сільській місцевості мешкало дещо більше половини росіян округи. Серед представників інших етнічних меншин: німців, білорусів, поляків, татар, латишів, а особливо серед вірменів та євреїв сільське населення опинилося в меншості.

Отже, матеріали дослідження можуть бути використані не лише у викладанні курсу історії України, але також і в історичному краєзнавстві.

Література:

1. Залюднені пункти Харківської округи / Харківське окр. Стат. бюро. 2-ге видання. Харків: Держвидавництво «Господарство України», 1930. 102 с.